

Werkgroep 4

Een politiek gericht op effectiviteit van beleid:
non-take-up van rechten en impactanalyse

Henk Van Hootegem

Service de lutte contre la pauvreté, la précarité et l'exclusion sociale
Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting
Dienst zur Bekämpfung von Armut, Prekären Lebensumständen und Sozialer Ausgrenzung

www.luttepauvrete.be
www.armoedebestrijding.be
www.armutsbekaempfung.be
www.combatpoverty.be

 @luttepauvrete

Ongelijkheden vermijden en verminderen in transitiebeleid

- Tweejaarlijkse Verslagen '[Duurzaamheid en armoede](#)' en '[Solidariteit en armoede](#)': bestaande en nieuwe ongelijkheden in de samenleving. Hoe vermijden en verminderen in transitiebeleid?
- Non-take-up van rechten
- Mattheuseffecten
- Ex ante en ex post impactanalyse van maatregelen: mogelijkheid om ongelijkheden, Mattheuseffecten en non-take-up van rechten op te sporen

Non-take-up van rechten

- Aantal stelsels en vormen van ondersteuning voor diegenen die zich in een problematische inkomenssituatie vinden:
 - Sociale zekerheid
 - Sociale bijstand
 - Aantal voordelen voor personen met een bepaald statuut of inkomensniveau
- MAAR niet iedereen die recht heeft op uitkeringen of ondersteuning, neemt die rechten op (niet-gebruik) of heeft er toegang toe (niet-toegang)

= non-take-up van rechten

Werkzaamheden van het Steunpunt rond non-take-up van rechten

- Aanleiding voor werkzaamheden: besluit van de [nota rond automatisering van rechten voor de federale bevoegdheden](#)

“Het Steunpunt Armoedebestrijding stelt daarom voor om de reflectie verder te zetten rond non take-up en zich te buigen over de verschillende oorzaken van deze realiteit. Een dergelijk initiatief veronderstelt om te luisteren naar de mensen die hun rechten niet opeisen. Ze stelt de vraag van de accepteerbaarheid van de rechten, van hun pertinentie, voorafgaand aan die van hun effectiviteit. Enkel een beter begrip van de redenen van de non take-up zal het mogelijk maken om de te volgen pistes te identificeren om deze oorzaken te remediëren, de kwestie van automatisering dus overstijgend.”

- [Actualisering van de nota rond automatisering van de rechten](#) (2020), in samenwerking met de POD Maatschappelijke integratie

- Colloquium 'Armoede en ineffectiviteit van rechten. Niet-toegang tot en niet-gebruik van rechten', in samenwerking met de Koning Boudewijnstichting (2014)
- Boek 'Armoede en ineffectiviteit van rechten: non-take-up van rechten' (2017)
- Video 'Non-take-up & rechten' (2016) + didactische handleiding, in samenwerking met Cera

Service de lutte contre la pauvreté, la précarité et l'exclusion sociale
 Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting
 Dienst zur Bekämpfung von Armut, Prekären Lebensumständen und Sozialer Ausgrenzung

www.luttepauvrete.be
www.armoedebestrijding.be
www.armutsbekaempfung.be
www.combatpoverty.be

 @luttepauvrete

Andere werkzaamheden rond non-take-up van rechten

- [TAKE-onderzoeksproject](#) naar oorzaken en omvang van non-take-up van rechten (2016-2022)
- [Inzichten in non take-up van de sociale rechten en in sociale onderbescherming in het Brussels Gewest](#): thematisch rapport Brussels Observatorium voor Gezondheid en Welzijn (2017)
- Reflectiedag en commissiewerkzaamheden Parlement van de Franstalige Brusselaars
- [Werkgroep en voorstel van transversale acties](#) door FOD Sociale zekerheid en POD Maatschappelijke integratie
- [BELMOD-onderzoeksproject](#), met stakeholdersoverleg georganiseerd door het Steunpunt in samenwerking met FOD Sociale zekerheid en BAPN

Redenen voor non-take-up van rechten

1. Op het niveau van de regelgeving
2. Op het niveau van diensten en instellingen
3. Op het niveau van het individu

Belangrijk: oorzaken eerst en vooral bij de regelgevingen en de toepassing ervan

Indicaties voor non-take-up van rechten

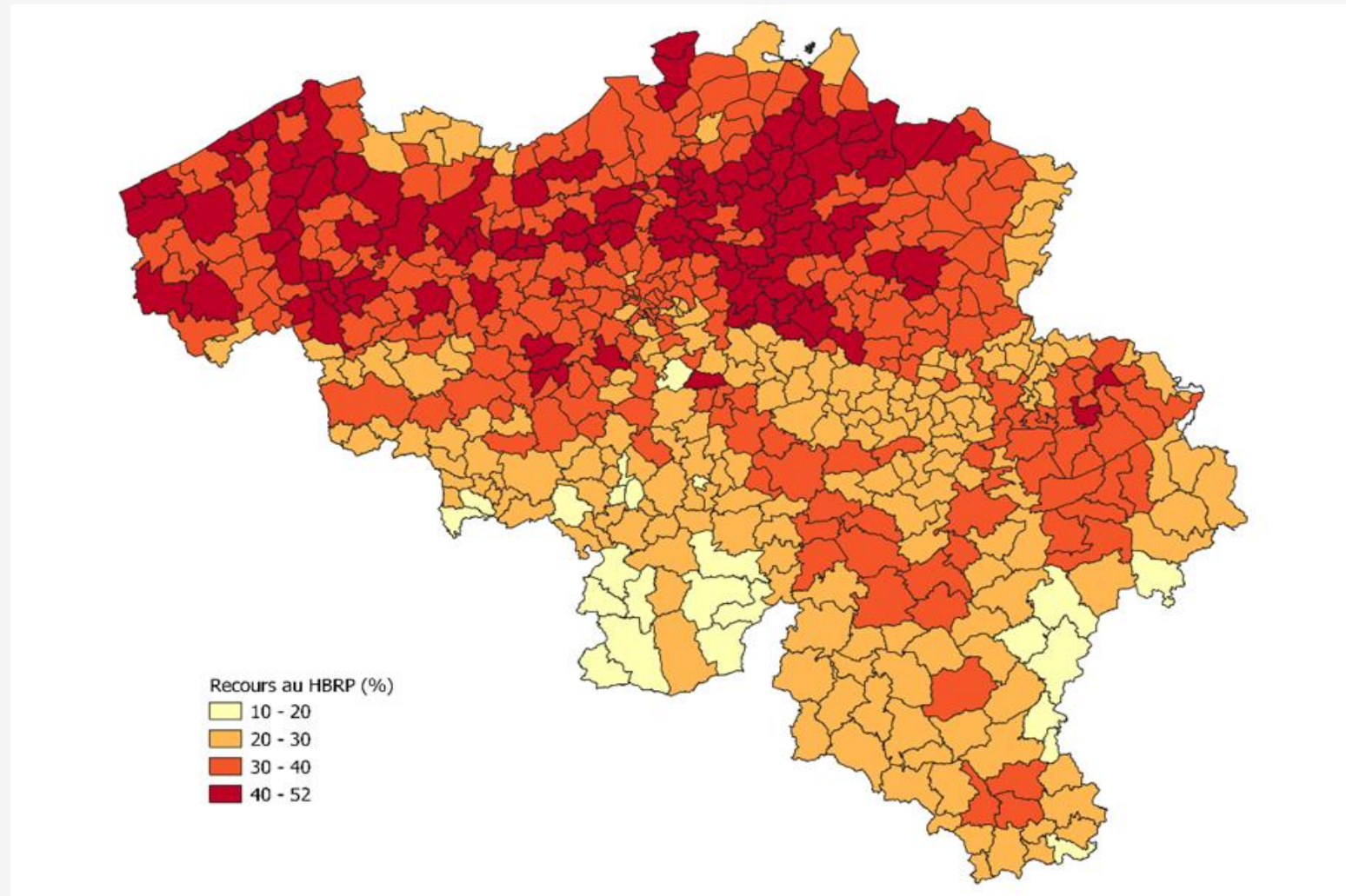
- Leefloon: 45 % (TAKE)
- InkomensGarantie voor Ouderen (IGO): 50 % (TAKE)
- Verhoogde Tegemoetkoming (VT): 45 % op actieve leeftijd, 24 % voor 65+ (TAKE)
- Verwarmingstoelage: tussen 78 % en 94 % op actieve leeftijd, tussen 67 % en 88 % voor 65+ (TAKE)
- Vlaamse huurpremie: 46 % (Steunpunt wonen)
- Hello Belgium Railpass: 30,9 % take-up bij 20 % armste huishoudens, 41 % bij 20 % rijkste huishoudens (Steunpunt tot bestrijding van armoede)
- Belangrijk: niet zo veel cijfers en het zijn enkel indicaties, maar wel duidelijke aanwijzingen dat de problematiek bijzonder groot is

Cijfers rond (non-)take-up, en illustratie van Mattheuseffecten: [Analyse van de \(non-\)take-up van de Hello Belgium Railpass \(2021\)](#)

- Analyse van socio-economisch profiel van de 3,5 miljoen aanvragers van de gratis treinrittenkaart
- Vaststelling van non-take-up op basis van opleidingsniveau, herkomst en inkomen
- Een opportuniteit voor het Steunpunt voor analyse van (non-)take-up, en tegelijk een oproep voor een systematische monitoring en analyse van overheidsmaatregelen, in functie van hun effectiviteit

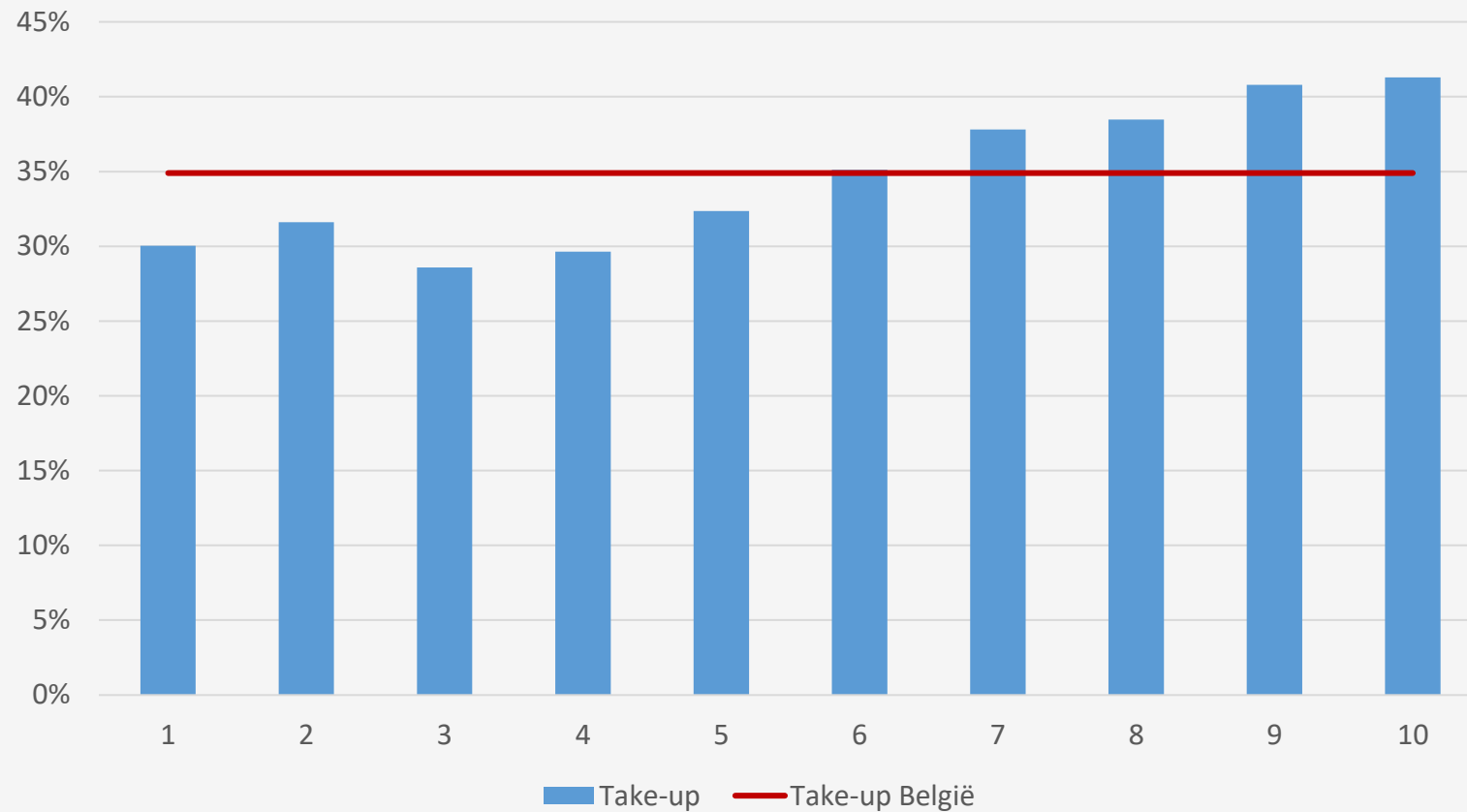

Service de lutte contre la pauvreté, la précarité et l'exclusion sociale
Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting
Dienst zur Bekämpfung von Armut, Prekären Lebensumständen und Sozialer Ausgrenzung

www.luttepauvrete.be
www.armoedebestrijding.be
www.armutsbekaempfung.be
www.combatpoverty.be

 @luttepauvrete

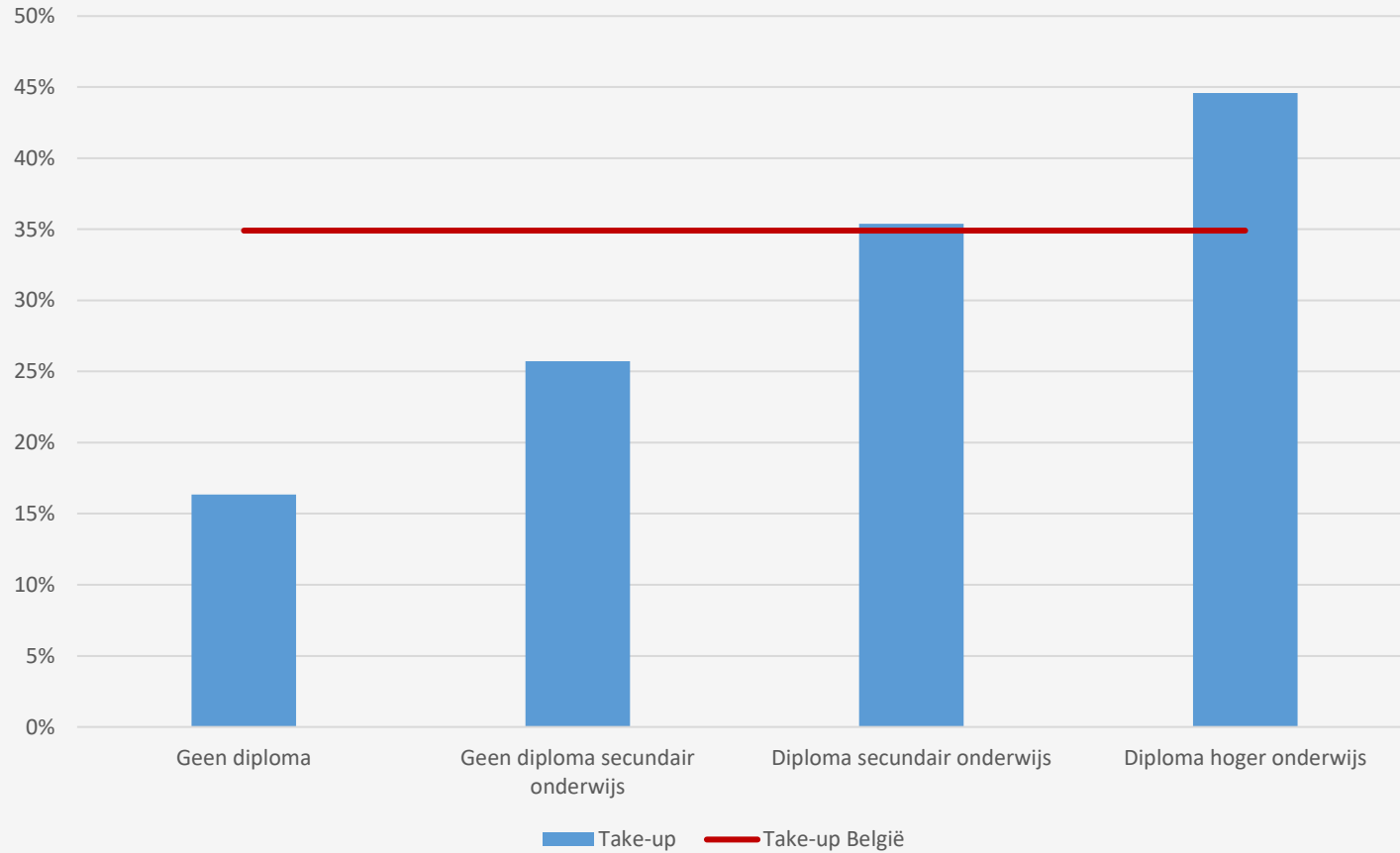
Grafiek: Take-up naar deciel van equivalent beschikbaar inkomen

Service de lutte contre la pauvreté, la précarité et l'exclusion sociale
 Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting
 Dienst zur Bekämpfung von Armut, Prekären Lebensumständen und Sozialer Ausgrenzung

www.luttepauvrete.be
www.armoedebestrijding.be
www.armutsbekaempfung.be
www.combatpoverty.be

 @luttepauvrete

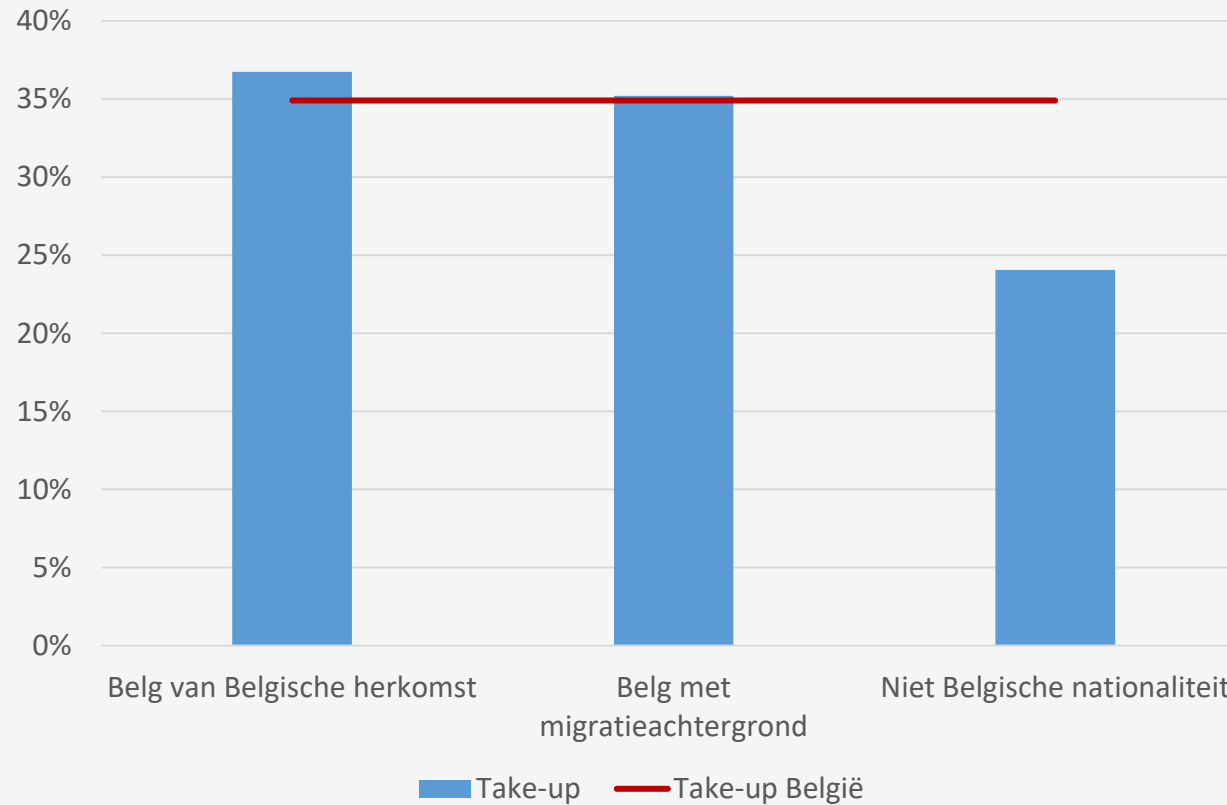
Grafiek: Take-up in functie van opleidingsniveau uitgevoerd voor personen van 25 jaar en ouder

Service de lutte contre la pauvreté, la précarité et l'exclusion sociale
 Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting
 Dienst zur Bekämpfung von Armut, Prekären Lebensumständen und Sozialer Ausgrenzung

www.luttepauvrete.be
www.armoedebestrijding.be
www.armutsbekaempfung.be
www.combatpoverty.be

 @luttepauvrete

Grafiek: Take-up naar nationaliteit en herkomst, samenvattend

Service de lutte contre la pauvreté, la précarité et l'exclusion sociale
 Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting
 Dienst zur Bekämpfung von Armut, Prekären Lebensumständen und Sozialer Ausgrenzung

www.luttepauvrete.be
www.armoedebestrijding.be
www.armutsbekaempfung.be
www.combatpoverty.be

 @luttepauvrete

Hoe strijden tegen non-take-up van rechten?

1. Vereenvoudiging van regelgeving
2. Automatisch toekennen van rechten
3. Versterken van loketfunctie, persoonlijke begeleiding, en beroepsmogelijkheden
4. Proactief handelen
5. Verstrekken van kwalitatieve informatie die voor iedereen toegankelijk is
6. Versterken van verenigingen en terreinorganisaties
7. Verzamelen van gegevens om non-take-up beter te meten en te begrijpen

Impactanalyse

- *Ex ante* impactanalyse (armoedetoets) en *ex post* impactanalyse (evaluatie)
- Verschillende instrumenten bestaan, maar goede toepassing blijft uitdaging
- Belang van een proces van participatie en dialoog
- Van bij de start van uitwerking van maatregelen, tot tijdens evaluatie
- Mogelijkheid tot focus op take-up en non-take-up, in functie van effectiviteit van rechten

Panelgesprek

Voorzitter:

- Peter Samyn (FOD Sociale zekerheid)

Panel:

- Laurence Noël (Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad)
- Wim Van Lancker (KU Leuven)
- Renaud De Backer (Haut Conseil stratégique, Région wallonne)
- Barbara Goethals (Brussels Platform Armoede)

